

సంగ్రహణాత్మక మదింపు-I
సాంఘిక శాస్త్రము - పేపర్ -I
జవాబుల పత్రము

తరగతి: 10

గరిష్టమార్కులు: 40

పాఠు-ఎ

మార్కులు: 30

సెక్షన్ - I

పట్టిక ఆధారంగా సమాధానాలు

- 1) 1972-73 సం॥, 2009-10 సం॥ లలో వ్యవసాయ రంగం యొక్క ఉపాధి గణనీయంగా తగ్గి ఆ మార్పు ద్వారా వచ్చిన వాటా పాలిటామిక్, సేవా రంగం లు ప్రతిబింబించింది. భారత దేశంలో పాలిటామిక్, సేవా రంగాల ఉపాధి కల్పనలో నేతృత్వ వహించిన మార్పు కనిపించింది (CIM)
- 2) సేవారంగం, పాలిటామిక్ రంగాలలో పురోభివృద్ధి సాధిస్తే అభివృద్ధి చెందినట్లుగా భావిస్తాను. కానీ ఆ రంగాల ప్రగతిలో వ్యవసాయ రంగ పాత్రను గుర్తించి భావిస్తాను. (CIM)
- 3) గంగానది ఉపనదులలో ఉత్తరం వైపునకు ప్రవహించేవి
i. చంబల్ ii. తెట్నా iii. ధమ్నా iv. నర్మద
- 4) గంగానది ఉపనదులలో దక్షిణం వైపునకు ప్రవహించేవి:
i. యమునా ii. రాంగంగా iii. గోవి iv. గండక్.

5) 'భారతదేశంలో ఉన్న విస్తృత నదీ వ్యవస్థలు దేశానికి వరంగా మారాలి" ఇవి వేకవారితో దేశం ఏదారిగా మారేది" ఈ సందర్భంలో నదులు మరియు జలాశయాల ప్రయోజనాలు :

(i) త్రాగునీరు మరియు సాగునీరు విషయంలో నదులే కేలక మైనవి (1/2 M)

(ii) వ్యవసాయ రంగం, పారిశ్రామిక అవసరాలలో జలాశయాలు, ముఖ్య భూమిని పోషిస్తున్నాయి (1/2 M)

(iii) చీడు భూములు సస్పక్త్యామలం కొవడం జలాశయాల ద్వారా తాంబూలంగా చెప్పక తప్పదు. (1/2 M)

(iv) భారత దేశం లోని వ్యవసాయ దురిత జనాభా ఉన్న దేశాలలో నదులు, జలాశయాలు ఆహార ఉత్పత్తి దీవాధి వంటి అంశాలలో విస్తృతంగా వ్యవహరిస్తున్నాయిని అనుకుంటే అతిశయోక్తి వేరు. (1/2 M)

6) భారతీయ వ్యవసాయంపై "ఋతు పవనాల పాత్ర"

(i) 'ఋతు పవనాలు' - వాటి గమనంపై భారతీయ రైతు భార స్థాయిలో ఆసక్తి పెట్టుకొని తమ జీవనయాన్ని కొనసాగిస్తుంటారు. భారతీయ వ్యవసాయ రంగంపై ఈ ఋతు పవన వ్యవస్థ ప్రధాన మైన పాత్రనే పోషిస్తుంది (1/2 M)

(ii) సాగునీటి సాంద్రత తక్కువగా ఉన్న భారతదేశంలో ఋతు పవనాలు - వాటి పయనము భారతీయ వ్యవసాయ రంగాన్ని ఆసక్తిగా ముందుకొని నడిపిస్తుంది. (1/2 M)

iii) ఉష్ణ మండల ఎడారిగా ఉన్న క్రోట్ట పరిస్థితులు మన దేశం నేడు అనుభవించటం వేదంతో దానికి మూలకారణం ఈ ఋతు పవనాలే. (1/2 m)

iv) భారతీయ ఆర్థిక వ్యవస్థకు మూలస్తంభం వ్యవసాయ రంగము. ఆరంగానికి ఆధారము ఋతు పవనాలు. కావున భారతీయ జనావళికి అత్యంత ఆవశ్యకమైన అంశము. ఋతు పవనాలే. (1/2 m)

7) నిమ్మ, హేమలయ, నీవార్తో శ్రీలుల మధ్య ఉండి లోయలను స్థానికంగా 'డూన్' అంటారు (1 m)
 ఉదాహరణలు: డెహ్రాడూన్, ఱోట్లీ డూన్, పాట్లీ డూన్ (1 m)

8) అభివృద్ధిని కాలవటానికి గల వివిధ సూచికలు:

i) జాతీయ ఆదాయం - తలసరి ఆదాయం (సగటు ఆదాయం) (1 m)

ii) ప్రజాసదుపాయాలు - అక్షరాస్యత, ఆరోగ్య సౌకర్యాలు
 (ఎ) ఆరోగ్య సూచిక
 (బి) అక్షరాస్యత సూచిక
 (సి) ఆయు: ప్రమాణము
 (డి) పారిశుధ్యము
 మన వాభివృద్ధి సూచికగా వ్యవహరిస్తున్నాము (1 m)

9) వ్యవస్థీకృత రంగము:
 ఉపాధిపరతులు ఉండి నమ్మకంగా పని ఉండి ప్రదేశాలు వేదాం బ్రాహ్మణులను వ్యవస్థీకృత రంగంగా వ్యవహరిస్తారు. కొన్ని క్రమబద్ధ ప్రక్రియలు విధిచేసి ఉండటం వల్ల ఈ రంగాన్ని వ్యవస్థీకృత రంగమంటారు

అవ్వవస్థాస్థిత రంగమ : అవనిర్వచనయమైన
 పద్ధతీ. ఉత్పత్తి, ఉపాధి కల్పన ల తనిరంగం,
 చిన్న చిన్న సంస్థలు, ఉంటాయి. ప్రభుత్వ నియంత్రణ
 ఉండని రంగమ. అనిశ్చిత రంగంగా అభివృద్ధింప
 తప్పదు. (IM)

సెక్షన్ - 3
 ~~~~~

10) రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల ప్రజల సంక్షేమానికి చేపట్ట
 వలసిన చర్యలు - వ్యాఖ్యానము
 నీటి ప్రభుత్వ వ్యవస్థలన్నీ ఆధునిక ప్రజాస్వామ్యంలో
 పనిచేసుకొని ఉన్నాయి. ప్రజల ఆమోదంతో
 సద్దిశ్చికిన ప్రభుత్వాల వారి సంక్షేమానికి ఎన్నోవి కృషి
 జరపవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

11) రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల ప్రధానంగా ప్రజలకు
 కావల్సిన కనీస జీవన ప్రమాణాల అందించుటలో
 నిరంతరం శ్రమించాలి.

12) విద్య, ఆరోగ్య స్థాయిలను మరింత వృద్ధి
 పరచాలి.

13) ఖంచెస్తు, ఆహార భద్రత, ఆరోగ్య భద్రత వంటి
 విషయాల్లో రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల జవాబు
 దారితన విధులను అవలంబించాలి.

14)

- iv) గృహనిర్మాణం, మంచి నీటి సరఫరా, పారిశుధ్యమం
వంటి అంశాలకు చిరస్థాయిక విధానాలు అవలంబించి
- v) ఉద్యోగితా కల్పనా విధానాలు; సాంకేతి పేదల
నిర్మూలనకి వారధిని చూపించి జీవిత అమలు
జరపాలి.
- vi). గ్రామీణ ప్రాంతాలకు వ్యవసాయ రంగ
అభివృద్ధిని కార్యక్రమాల ద్వారా ఆదారిత పరిశ్రమలకి
ప్రచుత్వాల ద్వారా పెడితే సంస్కృత ఘోషాలు చిరస్థాయి
కారణంగా ప్రజలకి పంచిన ప్రచుత్వాలగా కీర్తి
గడించే అవకాశముంది.

10
20)

- పిల్లల పాఠశాలకు వెళ్ళడాన్ని మెరుగుపర్చుటకు
మన రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తీసుకున్న చర్యల-జాబ్బుల
- (i) అంటి తినితా, అంటి తినితా చనల తాన వచ్చింద
నిర్మాణం జరుగుతుంది. కానీ ఆ తినితానకి
దాని గమనానకి ముఖ్యమైనదిగా "విద్య-చదువు"కి
మోతమే ముఖ్య పాత్రగా గమనం మన రాష్ట్ర
ప్రభుత్వం ఆసోక చర్యలను తీసుకున్నది.
- (ii) బడి ఈడు పిల్లల బడిలో ఉండాలని
పనికీ కాదని " విద్యాసం వత్తరం ఆరంభం
'బడి విలువ' అని కార్యక్రమం కీర్తించుట
(iii) షూర్ప్ ప్రాధమిక, ప్రాథమిక, ఉన్నత పాఠశాల
ప్రవేశాలు సమస్యలుగా మన ఊరు-మనబడి

ద్వారా ప్రభుత్వ ప్రవృత్తిను బలం చేతం చేసింది.
 (iv) ముఖ్యంగా ఆడ పిల్లల పాఠశాలకు వెళ్ళడానికి
 అన్ని అవకాశాలను తొలగిస్తూ వారికావలసిన
 మార్కెట్ సదుపాయాలను ప్రభుత్వం సమర్పించింది.

అదే: శౌచాలయాల నిర్మాణం;

బడిగానూ కార్యక్రమం ద్వారా ప్రోత్సహించి

(v) ప్రత్యేక అవసరాల పిల్లల విషయాలకు రవాణా,
 సహాయ భత్యాలను గానూ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం
 అందిస్తుంది

(vi) పాఠ్య పుస్తకాలు, ఉపకరణ వస్తువులు, మద్దతు
 భోజన పథకం, వంట శాస్త్రాలను అందిస్తూ
 బడిలో ఆనందం కలిగించే అర్జుననా వాతావరణాలను
 ప్రభుత్వం డిజిటల్ తరగతి గదుల ద్వారా
 దివ్యాంకితులు అందిస్తుంది.

(vii) సమీప భాగస్వామ్య సంస్థల పిల్లలు బడికి వెళ్ళేటం-
 అర్జుననా సమైక్య కాలనీ. సంకేతం వర్ణవేషణ.
 పించి విద్యార్థులకు వారి భవిష్యత్తులో ఎన్నో అవకాశాలను
 వాళ్ళను ప్రోత్సహించి మన రాష్ట్ర ప్రభుత్వం.

(viii) వేసవి కాలంలో ప్రతీ పిల్లలకీ మద్దతు
 భోజన పథకం ద్వారా కరువు క్షాంతి క్రాంతిలకు
 ఆవకాశ సదుపాయాలను అందిస్తుంది.

(ix) కౌన్సిలింగ్ కార్యక్రమాలను అందిస్తూ మన రాష్ట్ర ప్రభుత్వం
 బాంబేయ కళలను ప్రోత్సహించింది. అదే: విద్యార్థులు.

11) పట్టణ ఆధారంగా

ఎ) 5 సం||ల కన్నా పైబడిన పాఠశాల విద్యార్థులని బోలెడ
శాతములు జాతీయ సగటు కన్నా వీరిలో
ప్రదేశ్ సగటు 20 శాతం అధికంగా నమోదుగావడం
ఆరాస్ట్రంలకు ఆడ పిల్లలకు విద్య/పట్టణ జిల్లా సానుకూల
వైఖరిని, సమగ్ర ప్రభావాన్ని నేను గమనించాను.
పరియం.

వీరిలో ప్రదేశ్ శాతము గుర్తించినట్లుగా
పెరిగింది. జాతీయ సగటు శాతము గుర్తించినట్లుగా
వీరిలో ప్రదేశ్ దీ ప్రచేయంగా భావిస్తాను (1M)

బి) వీరిలో ప్రదేశ్ ప్రగతి శాతము మెరుగ్గా ఉంది
(1M)

సి) భారత దేశం, వీరిలో ప్రదేశ్ లను సంబంధించి
1993, 2006 సం|| దత్తాంశాన్ని పారల్లాయి (1M)

డి) భారత దేశంలో పార్శ్వనపుడు వీరిలో ప్రదేశ్ లకు
ఆడ పిల్లలు, మగ పిల్లలకు ఒకటి వెళ్ళే వారి
శాతములు విశేషమైన తొడ గుర్తిస్తుంది.
జాతీయ సగటు శాతము విస్తృతము వీరిలో
ప్రదేశ్ కి విస్తృతము పార్శ్వనపు దిక్కుతల
తొడనొంది నా అభిప్రాయము (1M)

11) పట్టణ అధికారిగా:

ఎ) ప్రవసాయ రంగంలోని అత్యధిక మంది కార్మికుల గ్రామీణ ప్రాంతాల నివసిస్తున్నారు

బి) స్త్రీల ఎక్కువగా ప్రవసాయ రంగం నుండి ఉపాధి పొంది తీస్తున్నారు.

సి) పట్టణ ప్రాంత కార్మికుల పరిశ్రావర్తి వేవ రంగాలలో ఎక్కువగా ఉపాధి పొంది తీస్తున్నారు.

డి) గ్రామీణ కార్మికులు 15 వారం వేల రంగంలో నివసిస్తున్నారు.

12) i) అవును. చీన గర్భజలవట్టల వాతబడి వారం రోజులు

ii) భారత దేశంలో ప్రస్తుతం ఉన్న చీన గర్భజలవట్టల ప్రస్తుత సమాజి అవసరాలు; ఉద్దేశాలు; విస్తరణ సరితీరగవవి.

iii) నాటి అభివృద్ధి కాలంలో ఉన్న పరిస్థితులు వేరే మన దేశంలో కౌదు.

iv) ప్రజల ఆకాంక్షలు; అభివృద్ధి పథక వారీగల భావనల నిరంతరం పరిణామం పొందడం మీలంగా 'నీరే' వారి జీవన ప్రగతిలో మూలధారకాలలో

v) నేటి కారతే తోవమైన నేటి ఈ రోజుల్లో భూగర్భ జల చట్టాల మార్చవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

vi) భూగర్భ జలల స్థాయి ప్రమాద స్థాయిని చేరుకున్న ఈ నేపథ్యంలో భూగర్భ జల చట్టాలను మార్చవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

vii) భూగర్భ జల చట్టాలని మార్చవలసిన అవసరంను నేటి ప్రభుత్వాల గమనించవలసి ఉంది. అది భోవి. తరాలి. మంచిగా మారే అవకాశం ఉంది. ఒక కీర్తిని ప్రాణానీతిని భోవిని. "వేదా"

12
అ)

భూగర్భం వేడికొలుపు అడవుల అంతరించిపోవటం" ఎంతగానూ ప్రభావితం చేస్తుంది.

అ) మానవ కార్య కలాపాల వల్ల భూమి విపరీతం వేడికొన తరుణంలో అడవుల అంతరించిపోతే మరంత విష ప్రభావాన్ని చూపుతుంది.

ఆ) వాతావరణ అసమతృప్తత, విష వాయువుల ఉధృతి - వృద్ధి వంటివి మరంత అధికమై ప్రాణ వాయువు నాశనం అగ్గింపొ పక్కతులు అడవుల అంతరించి పోవటం వల్ల జరుగుతుంది.

ఇ) భూగర్భం మరంత వేడికొ మరంత ఎంత గ్రహ ప్రభావనికి కారణంగా అడవుల అంతరించి పోవటం విలకారిం

ఎ) విస్తార పారిశ్రామిక వృద్ధి కోసం, సైమావ సరాలకోసం

అడవులన నరికి వేసి చీవ వ్రాజ్యాన్ని దెబ్బతీస్తూ
వ్రాసిన భారత వాతా వరణాన్ని సృష్టించటంగా
వైట మన సమీక్షలు గమనించాలి.

(v) ఛూనాకోరి వైడికోలునకి మీలకారణం వాతావరణ
విఘ్నాలతో పాటు అడవుల నాతి అక్క పావదరి
మీలకారణంగా భావించాలి.

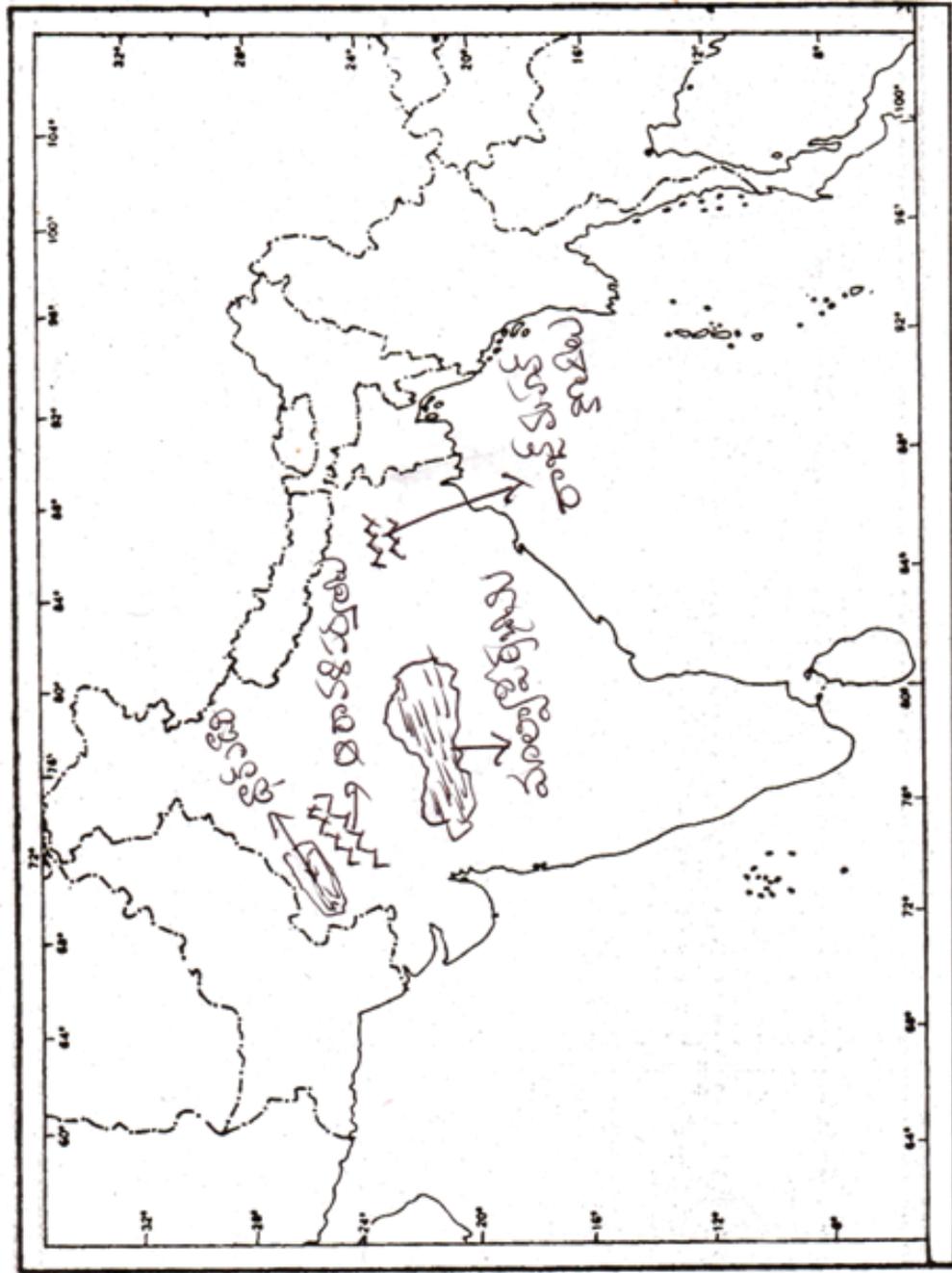
(vi) ఛూనాకోరిల సంభవస్తున్న అనేక పిను ప్రావిదలకి
వ్రాకతి భీభత్సలు అడవుల నరికి వేతగా మీరి
భావించాలి.

(vii) మండ అడవుల నరికి వేస్తూ సమీద్రపుణాతని
గురికావడి అనేక నారవారత మైన నేలల వ్యగ్గిరి
అభ్యతన్నాయి. చీనకి తరది ఛూనాకోరి వైడికోలునకి
వ్యవాయికల తారడవుతన్నాయి అంటూ అడవుల అంతరీ
మీలకారణం గా భోలించాలి.

- అటవ
అ) వాయివ్పరి
బ) అండ్ సాత్పూరా
సి) పక్షిమ గుమీలు
డి) లక్ష చీవులు

भारत तथा पड़ोसी देश

INDIA AND ADJACENT COUNTRIES

13

సంగ్రహణాత్మక మదింపు-I
సాంఘిక శాస్త్రము - భాగం II
జవాబుల పత్రము.

గరిష్టపూర్వకం 40

తరగతి: 10

PART-B

14. ఎ

31. డి

15. బి

32. ఎ

16. బి

33. ఏ

17. ఎ

18. సి

19. బి

20. ఎ

21. బి

22. సి

23. బి

24. బి

25. సి

26. బి

27. డి

28. డి

29. ఎ

30. ఎ